

A Kúria a Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Unger Balázs Álmós ügyvéd által képviselt Sopron Bank Burgerland Zrt. felperesnek a Kovács, Barborják és Társai Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Kovács Gábor Viktor ügyvéd által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Törvényszéken 35.G.40.319/2015. szám alatt megindított és az Ítéltábla 14.Gf.40.121/2015/5/II. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélettel szemben a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 300.000 (Háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A pénzügyi intézmény felperes olyan, az egyoldalú szerződésmódosítás jogát is tartalmazó általános szerződési feltételeket (általános üzletszabályzatokat, hitelezési üzletszabályzatokat, valamint egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételeket) alkalmazott a fogyasztókkal kötött forint alapú, illetve deviza alapúnak nem minősülő deviza hitel és kölcsönszerződéseiben, amelyek lehetővé tették a szerződésekben szereplő kamatok, díjak és költségek egyoldalú módosítását.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Törvény) 6. §-a, valamint 11. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy az általa alkalmazott, a megjelölt időszakban hatályos és a keresetlevélben tételesen felsorolt - az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó

- szerződéses kikötések tisztességesek és így érvényesek. Kérte a per tárgyalásának a felfüggesztése mellett a Törvény általa hivatkozott rendelkezéseinek az alaptörvény-ellenessége folytán alkotmánybíróági eljárás kezdeményezését, a Törvény nemzetközi szerződésekbe való ütközése folytán pedig az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás megindítását.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Álláspontja szerint szükségtelen volt a Pp. 155/B. §-a alapján az alkotmánybíróági eljárás és a Pp. 155/A. §-a alapján az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése. Az ítélet indokolása szerint a felperes nem bizonyította, hogy az általa alkalmazott általános szerződési feltételek megfeleltek volna a Törvény 4. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételeknek, ezért nem tudta a tisztességtelenség törvényi vélelmét megdönteni.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolásában a másodfokú bíróság megállapította, hogy az Alkotmánybíróóság által már meghozott határozat alapján a továbbiakban már nem voltak vizsgálhatóak a Törvény alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kifogások. Nem találta indokoltnak előzetes döntéshozatali eljárás megindítását és az uniós jogra való tekintettel sem találta mellőzhetőnek a Törvény rendelkezéseinek az alkalmazását, egyebekben pedig egyetértett azzal, hogy a felperesnek nem sikerült megdöntenie a tisztességtelenség törvényi vélelmét.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen kérte, hogy a Kúria helyezze azt az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően hatályon kívül és utasítsa az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és új határozat hozatalára.

Másodlagosan kérte, hogy a Kúria a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróságot utasítsa új tárgyalás tartására és új határozat hozatalára.

Harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását és a keresetének helyt adó ítélet meghozatalát.

Negyedlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását kérte oly módon, hogy a Kúria állapítsa meg: a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 239. §-a alapján a felperes 2004. május 1. és 2010. november 26. között alkalmazott forint alapú fogyasztói kölcsön és hitelszerződések általános szerződési feltételei és a Törvény 1. § (1a) bekezdése szerinti deviza fogyasztói kölcsön és

hitelszerződések általános szerződési feltételei közül a következők nem tisztességtelenek és ezért érvényesek:

- a 2009. július 1-től hatályos Hitelezési Üzletszabályzat egyoldalú kamat- és költségmódosítást szabályozó 7.2. szakaszának c) pontja, 7.3., 7.4. és 7.5. pontjai és ennek megfelelően a 2/2012. PK vélemény 8. pontjára tekintettel kérte, hogy a Kúria csak a 2009. július 1-től hatályos Hitelezési Üzletszabályzat egyoldalú kamat, díj és költségmódosítást szabályozó 7.2. szakaszának a), b) és d) pontjait, mint érvénytelenséggel érintett részeket mellőzze.

- a 2009. november 1-től hatályos Általános Üzletszabályzat III. fejezet 1. szakasz b) pontja az „így különösen” szövegrész kivételével és ennek megfelelően a 2/2012. PK vélemény 8. pontja alapján kérte, hogy a Kúria csak a 2009. november 1-től hatályos Általános Üzletszabályzat egyoldalú kamat, díj és költségmódosítást szabályozó III. fejezet a), c), d) és e) pontjait, valamint a bevezető részben található „így különösen” szövegrészt, mint érvénytelenséggel érintett részeket mellőzze.

Ötödlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével és az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával kérte, hogy a Kúria állapítsa meg: a régi Ptk. 239. §-a alapján a felperes 2004. május 1. és 2010. november 26. között alkalmazott forint alapú fogyasztói kölcsön és hitelszerződések általános szerződési feltételei és a Törvény 1. § (1a) bekezdése szerinti deviza fogyasztói kölcsön és hitelszerződések általános szerződési feltételei közül a következők nem tisztességtelenek és ezért érvényesek:

- a 2009. július 1-től hatályos Hitelezési Üzletszabályzat egyoldalú kamat és kölcsönmódosítást szabályozó 7.2. szakaszának c) pontja bevezető feltételei a „tőke és pénzpiaci kamatlábak változása” kitétellel bezárólag, valamint a „Bank lekötött ügyfélbetéteinek kamatának emelkedése” és a „Bank forrásköltségeinek az Adósnak nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatban a Banknál felmerülő, harmadik személyek által meghatározott költségek igazolt változása” kitételek, a 7.3., 7.4., 7.5. pontjai, és ennek megfelelően a 2/2012. PK vélemény 8. pontjára tekintettel kérte a Kúriát, hogy csak a 2009. július 1-től hatályos Hitelezési Üzletszabályzat egyoldalú kamat, díj és költségmódosítást szabályozó 7.2. szakaszának a), b) és c) pontjait, valamint a c) pontnak az előzőekben nem említett részét, mint érvénytelenséggel érintett részeket mellőzze.

- a 2009. november 1-től hatályos Általános Üzletszabályzat III. fejezet 1. szakasz b) pontjának 1. - 6. és 8. francia bekezdésében foglaltak az „így különösen” szövegrész kivételével és ennek megfelelően a 2/2012. PK vélemény 8. pontjára tekintettel kérte, hogy a Kúria csak a 2009. november 1-től hatályos Általános Üzletszabályzat egyoldalú kamat, díj és költségmódosítást szabályozó III. fejezet a), c), d) és e) pontjait, valamint a

bevezető részben található, „így különösen” szövegrészt, valamint a b) pontnak az előzőekben nem említett részét, mint az érvénytelenséggel érintett részeket mellőzze.

A felülvizsgálati kérelem indokolásában előadta, hogy a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését azért indítványozta, mert az eljáró bíróságok nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek és figyelmen kívül hagyták a felajánlott bizonyítékokat. Elmaradt ezért a tényállás kellő mértékben történő feltárása, a jogerős ítélet megalapozatlan, a harmadlagos és negyedleges keresetében foglaltak pedig nem kerültek teljes egészében kimerítésre.

Fenntartotta, hogy szükséges az ügyben az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, amely a Kúriának – mint az ügyben eljáró olyan bíróságnak, amelynek a határozata ellen már nincs helye jogorvoslatnak – kötelezettsége. Az uniós jog megelőzi a magyar jogot és a Törvénnyel, valamint az azon alapuló jogerős ítélettel ellentétben állnak az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 127. cikkének (4) bekezdésében, a 282. cikkének (5) bekezdésében foglaltak. Nem felel meg a Törvény és így a jogerős ítélet a 93/13. EKG Irányelv (Irányelv) 4. cikkében a (2) bekezdésében, az 5. cikkében, 8. és 8a. cikkében és a Melléklet 2. pont b) alpontjában rögzítetteknek. A Törvény beleütközik továbbá a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU Irányelv 23. cikkének (5) bekezdésében, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának (Charta) 17. és 47. cikkében foglaltakba.

Kifogásolta ebben a körben azt is, hogy a felperes a korábbi deviza perben foglaltaktól részben eltérő okokkal kezdeményezte az előzetes döntéshozatali eljárást, a másodfokú bíróság viszont csak utalt a korábbi ügyekben meghozott jogerős határozatokra.

Fenntartotta, hogy álláspontja szerint változatlanul szükséges az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezése, amely tekintetben a másodfokú bíróság a döntését csupán a BH1994. 448. számú eseti döntésre való utalással indokolta.

Figyelmen kívül hagyták az eljáró bíróságok a felperes által felhozott bizonyítékokat, valamint a felügyelet által tett írásos jelentést. Nem helyes a jogerős ítéletben foglalt kiegészített tényállás által sugallt azon hivatkozás, amely szerint a fogyasztók ténylegesen nem nyertek tájékoztatást a kamat, díj és költség mértékéről. Nem merült fel, hogy a felperes által alkalmazott kikötések ne felelnének meg a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendeletben (kormányrendelet) foglaltaknak, ezért az oklista nem tekinthető tisztességtelennek, de annak a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvénynek (régóta Hpt.) való megfelelése nem is került vizsgálatra.

A másodfokú bíróság csak a világos és érthető megfogalmazás elvének való megfelelést vizsgálta, de annak vonatkozásában tévesen értékelte az irányadó jogszabályokat és jogszabálysértő módon nem kerültek alkalmazásra a részleges érvénytelenség jogkövetkezményei.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és a felperes perköltségben történő marasztalására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A jogerős ítélet az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetéseket vont le, jogszabálysértés nem történt.

I. Az Alkotmánybíróság eljárása

Az Alkotmánybíróság már részletesen vizsgált és érdemben el is bírált azonos tartalmú, a Törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló kezdeményezéseket. A 34/2014. (XI.14.) AB határozatban és a 2/2015. (II. 2.) AB határozatban elutasította a Törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket. Megállapította továbbá, hogy a Törvény nem sérti a jogbiztonság elvét, a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmát, a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot. Nem sérült a normavilágosság elve és a bírói függetlenség sem és a Törvény rendelkezései alapján a feleknek érdemi és valós lehetőségük volt arra, hogy kellő hatékonysággal előadják az ügyüket, továbbá a bíróságoknak is lehetőségük volt az eléjük vitt tény és jogkérdések vizsgálatára. Megállapította azt is, hogy a Törvényben foglalt határidők a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából nem voltak aggályosak és a Törvény rendelkezései nem sértették a fegyverek egyenlőségének a követelményét sem. (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás: [172], [173], [145]-[174], [175]-[180] pontok.). Az Alkotmánybíróság a határozatában kifejezetten utalt arra is, hogy a Törvény hatálya nem csak a deviza alapú, hanem a forint alapú, illetve a deviza fogyasztói kölcsönszerződésekre is kiterjed. (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás [44] pont.). A Kúria - mindezek alapján - a továbbiakban nem vizsgálhatta a Törvény esetleges alaptörvény-ellenességét és a keresetet a Törvény rendelkezéseinek az alkalmazásával kellett elbírálnia.

II. Az Európai Unió jogának értelmezése, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kérdése

Helyesen hivatkozott a felperes arra, hogy a jelen eljárásban a

Kúria az a bíróság, amely köteles az Európai Bírósághoz fordulni abban az esetben, ha az előtte folyó eljárásban a szerződések értelmezésével, illetve az uniós aktusok érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatos kérdés merült fel. A Kúria és az alsóbb fokon eljáró bíróságok kötelezettségei azonban eltérőek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével kapcsolatosan. A Kúriának ezért ebben az eljárásban nem feladata a már eljáró bíróságok előzetes döntéshozatali eljárásával kapcsolatos álláspontjának a felülvizsgálata, mert ezzel kapcsolatosan a saját álláspontját kellett kialakítania.

Az Európai Unió Bíróságának irányadó gyakorlata értelmében azok a tagállami bíróságok, amelyeknek a döntéseivel szemben a tagállami jog nem biztosít jogorvoslatot, kötelesek az eljárásban felmerült uniós jogkérdéssel kapcsolatban előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, kivéve, ha a felmerülő kérdés az ügy elbírálása szempontjából nem releváns, a hivatkozott uniós rendelkezést az Európai Unió Bírósága már értelmezte, vagy a közösségi jog helyes alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy ezzel kapcsolatban ésszerű kétségnek nincs helye. (283/81. sz. CILFIT ügy 21. pont)

A Kúria álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott és az eljárás szempontjából releváns uniós rendelkezéseket az Európai Unió Bírósága már értelmezte, illetve egyebekben azok helyes alkalmazásával kapcsolatban a Kúriának ésszerű aggálya nem merült fel, ezért az ügyben nem volt ok előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére.

II./1./1. A konzultációs, illetve tájékoztatási kötelezettség

Az Európai Központi Bank (EKB) hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabály-tervezettel kapcsolatban, az EUMSZ 127. cikk. (4) bekezdése értelmében, a nemzeti hatóságoknak - a Tanács által a 129. cikk. (4) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően, a meghatározott kereteken belül és feltételek mellett - az EKB-val kell konzultálnia. A jogszabály tervezetekről való konzultációról - az EUMSZ 129.cikk. (4) bekezdésének felhatalmazása alapján - a Tanács 98/415/EK határozata rendelkezik. A határozat 2. cikke (1) bekezdés hatodik francia bekezdésének értelmében a tagállamok hatóságai az EKB-val konzultálni kötelesek, különösen olyan jogszabály-tervezettel kapcsolatosan, ami pénzügyi intézetekre vonatkozó szabályokat tartalmaz, amennyiben azok lényegesen befolyásolják a pénzügyi intézetek és a pénzügyi piacok stabilitását. Az EKB konzultációs hatáskörét a Törvénnyel kapcsolatban az EKB 2014. július 28-án kelt véleménye (CON/2014/59) állapította meg, ezt a magyar hatóságok is elismerték és a törvényjavaslat szövege megküldésre került az EKB részére.

Az Európai Unió Bíróságának következetes joggyakorlata szerint

azonban, ha az uniós rendelkezések kizárólag a tagállamok és az Európai Unió intézményei közötti kapcsolatra vonatkoznak, akkor ezek nem keletkeztetnek olyan egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie (174/84. sz. Bulk Oil ügy, 62. pont; C-159/00. sz. Sapod Audic ügy, 60-63. pontok). A felperes tehát a perben nem hivatkozhat e tekintetben érdemben a konzultációs kötelezettség esetleges sérelmére.

II./2./2. A notifikációs kötelezettség

A felperes felülvizsgálati kérelme szerint azonban Magyarország elmulasztotta az Irányelv 8a. cikkében foglalt tájékoztatási kötelezettségét is. Az Irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ezen Irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket is annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Az Irányelv 8a. cikke előírja a tagállamoknak, hogy amennyiben a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogadnak el, arról, valamint annak minden későbbi változásáról tájékoztassák a Bizottságot. A Bizottság a tájékoztatást továbbítja a többi tagállamnak és az Európai Parlamentnek, valamint konzultációt folytat az érdekelt felekkel az említett tájékoztatás tekintetében. Az Irányelv azonban nem ír elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget és azzal kapcsolatos határidőt sem szab meg, továbbá nem szabályozza a kötelezettség elmulasztásának a következményeit sem.

Az Európai Unió Bíróságának már ismertetett joggyakorlata szerint a hasonló tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó uniós előírások - azaz ahol kizárólag a Bizottság tájékoztatása a rendelkezés célja anélkül, hogy ebből rá bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és tagállamokra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárási kötelezettség hárulna - csak a tagállamok és Bizottság kapcsolatát érintik. Az előző pontban kifejtetteknek megfelelően tehát mindez magánfelek részére nem keletkeztet olyan alanyi jogokat, amelyeknek a megsértése a kötelezettség elmulasztásával megvalósulhatna (380/87. sz. Enichem Base ügy, 19-24. pontok; C-235/95. sz. AGS Assedic Pas-de-Calais ügy, 32. pont).

II./2. Az Irányelv sérelmének kérdése

II./2./1. Az Irányelv 4. cikk

Az Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének a megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, azt, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennálló összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit,

amennyiben a vizsgált szerződés azoktól függ.

A Törvény 4. §-ában meghatározott elvek a jogszabályi vélelem és az ehhez kapcsolatosan szükséges bizonyítás tartalmát határozzák meg. A szerződéskötés körülményeinek a bizonyítási eljárás keretében történő feltárása csak akkor indokolt és szükséges, hogy ha azok a jogvita érdemi elbírálására is kihathatnak. Nem a Törvény rendelkezéseiből ered, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tévő szerződés általános szerződési feltételei tisztességtelenségének, mint jogkérdésnek a jellegéből következik az, hogy ezekben az esetekben a szerződéskötés körülményeinek a vizsgálata általában szükségtelen.

A Törvény nem korlátozta a bíróságok mérlegelési jogát és nem zárta ki egyetlen bizonyítási eszköz alkalmazását sem. A Törvény szerinti perek azonban általában ténykérdések okirati bizonyításról és az ezekhez kapcsolódó jogkérdések megítéléséről szóltak. Az eljáró bíróságok szabadon mérlegelhettek, hogy a perben milyen bizonyítási indítványoknak adnak helyt, nem a Törvény bizonyítást korlátozó rendelkezéseiből, hanem a perben vizsgált tény- és jogkérdés természetéből adódott tehát, hogy tanúbizonyításra vagy szakértői igénybevételére lényegében nem volt szükség, vagy az csak kivételesen válhatott szükségessé. Utal e tekintetben a Kúria arra is, hogy a határozatai szerint az Alkotmánybíróság is ugyanerre a következtetésre jutott. (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás [170]-[173], valamint 2/2015. (II.2.) AB határozat indokolás [73]-[74]).

II./2./2. Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, 5. cikke és a Mellékletben foglaltak

Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének az értelmezése során az Európai Unió Bírósága úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem csupán azt kell érteni, hogy az érintett feltételek nyelvtani szempontból a fogyasztó számára érthetőek legyenek. Elvárás az is, hogy a szerződés átlátható legyen, a fogyasztónak módjában álljon az egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelnie a szerződéses rendelkezésből eredő, őt érintő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. ügy).

Az Irányelv 3. cikkének (3) bekezdése, illetve a Melléklet 1. pontjának j) alpontja szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltétel egyoldalú megváltoztatására. A 2. pont b) alpontja értelmében nem kizárt olyan szerződési feltételek alkalmazása, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes

indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani. Mindebből az következik, hogy a kamat, költség vagy díj egyoldalú módosításának elengedhetetlen feltétele egyébeken mellett az is, hogy annak érvényes indoka legyen. Tisztességtelen, nem világos, nem érthető vagy nem átlátható szerződések alapján nem kerülhet sor egyoldalú emelésre, ezért nem állnak ellentétben az uniós joggal, a Törvény 4. §-ának rendelkezései.

II./2./3. A jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének érvényesülése

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a Törvény 4.§-a alkalmazásának mellőzését arra tekintettel is kérte, hogy az ellentétes az Irányelv 8. cikkével, illetve a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvével, mint az Európai Unió általános jogelvével. Mindezt részletesen nem fejtette ki, ezért a Kúria továbbra sem tudott más álláspontot elfoglalni e tekintetben, mint azt, hogy a felperes a visszamenőleges hatályú jogalkotást tekintette a hivatkozott elvekkel ellentétben állónak.

A tisztességtelenség fogalma azonban a perrel érintett időszak kezdetétől, 2004. május 1-től változatlan tartalommal alkalmazandó a régi Ptk. rendelkezései alapján. Az ilyen tartalmú jogviszonyokban nem tekinthető ezért a jogszabályi körülmények megváltozásának az, ha az Európai Unió Bírósága az EUMSZ 267. cikk szerinti hatáskörében eljárva valamely uniós jogszabályra vonatkozóan kifejti, megmagyarázza, pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét úgy, ahogyan azt a hatálybalépésének a kezdő időpontjától kezdődően értelmezni és alkalmazni kellett volna, illetve ahogyan azt jelenleg is alkalmazni szükséges. Az így értelmezett szabályt a bíróságok is alkalmazhatják, sőt alkalmazniuk is kell az értelmezést tartalmazó ítélet meghozatala előtt keletkezett jogviszonyokra. A Törvény az egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses feltételek tekintetében állított fel vélelmet azok tisztességtelensége mellett és speciális eljárási szabályokat alkotott azok megdöntésére. A vélelem tartalmának meghatározása során azonban a Kúria és az Európai Unió Bírósága által felállított elveket alkalmazta és nem olyan tartalmi követelményeket, amelyek a felperest 2004. május 1-től kezdődően az uniós és a magyar jog alapján ne terheltek volna (C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy 58.).

II./3. A Charta rendelkezései sérelmének kérdése

II./3./1. A tulajdonhoz való jog

A Chartában megjelölt alapvető jogokat ebben az eljárásban is tiszteletben kell tartani. Nem sérült azonban a felperes tulajdonhoz való joga, gazdasági érdeke, mert nem következik

tulajdonelvonás abból eredően, hogy nincsen módja a tisztességtelen feltételek alapján az egyoldalú kamat-, költség- vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötések alkalmazására. Az uniós és a magyar jog alapján ezek a kikötések egyaránt semmisek, azaz a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget és így abból a felperes számára sem keletkezhetnek jogosultságok. Az olyan jogok megszerzése és gyakorlása, ami a felet a nemzeti jog alapján sosem illette meg, az adott alapjogot a Chartával azonosan szabályozó Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (Egyezmény) alapján sem követelhető [Marckx v. Belgium, A31 (1979) X. v. Német Szövetségi Köztársaság, App. No.8410/78 (1979) S. v. Egyesült Királyság, App. No.11716/85 (1986)].

II./3./2. A hatékony jogorvoslathoz és a tisztesség eljáráshoz fűződő jog

A tisztességes eljáráshoz és a hatékony jogorvoslathoz fűződő jog tekintetében az Alkotmánybíróság már vizsgálta az indítványokat és arra a következtetésre jutott, hogy a Törvényben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésébe. A bizonyítás lényege banki okiratokon alapul, bár nem kizárt tanú és szakértő meghallgatásának az igénye sem. A Törvény mindennek a lehetőségét biztosítja, de biztosítja azt is, hogy a felek az eljárásban az álláspontjukat megfelelően előadhassák. (34/2014. (XI.14.) AB határozat indokolás [162] és [170])

II./4. A 2014/17/EU Irányelv 23. cikk (5) bekezdésében foglaltak

A 2014/17/EU Irányelv kihirdetésére a hivatalos lap 2014. február 28-i számában került sor. Az Irányelv 49. cikke úgy rendelkezik, hogy az a hivatalos lapban történő kihirdetését követő 20. napon lép hatályba. A 42. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok az Irányelvnek történő megfeleléshez szükséges rendelkezéseket 2016. március 21-ig fogadják el és hirdetik ki, míg a 42. cikk (2) bekezdése értelmében ezeket a rendelkezéseket 2016. március 21-től alkalmazzák. A 2014/17/EU Irányelv 43. cikke értelmében a rendelkezések nem alkalmazandóak azokra a hitelmegállapodásokra, amelyek 2016. március 21. előtt léteztek, vagyis megkötésre kerültek. Az 2014/17/EU Irányelv átültetésére meghatározott határidő tehát nem telt le és az Irányelv nem alkalmazandó azokra a hitelmegállapodásokra, amelyek 2016. március 21-e előtt léteztek. Nem felrőható a tagállamoknak, ha az erre nyitva álló határidő lejártá előtt még nem ültették át az adott Irányelvet a jogrendjükbe, de az átültetésre előírt határidő és az Irányelv hatályba lépése közötti időszakban is tartózkodniuk kell attól, hogy olyan rendelkezéseket hozzanak, amelyek az Irányelvben meghatározott cél elérését komolyan vagy jelentősen veszélyeztetik. A 2014/17/EU Irányelv 1. cikke szerint az Irányelv közös keretet hoz létre a lakóingatlanhoz kapcsolódó jelzálogjoggal vagy más

módon biztosított fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozó tagállami rendelkezések egyes aspektusaira, illetve bizonyos potenciális és felügyeleti követelményekre vonatkozóan. A Törvény vitatott rendelkezései ezeknek a célkitűzéseknek a megvalósulását semmilyen formában nem érintik, mert nem zárják ki és nem is teszik lehetetlenné a megfelelő átültető intézkedések határidőben történő elfogadását és kihirdetését. Nem vonják el az 2014/17/EU Irányelv hatálya alá tartozó hitelmegállapodások körében sem a fogyasztó vagy a hitelező jogait és nem teszik lehetetlenné azok érvényesítését sem. Nem merült fel tehát kétség azzal kapcsolatban, hogy a Törvény 4. §-a a 2014/17/EU Irányelv 23. cikkének (5) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel nem összeegyeztethető szabályozást tartalmazna vagy az Irányelv célkitűzéseinek a megvalósulását jelentősen veszélyeztetné.

A kifejtettek alapján az uniós jog értelmezésével kapcsolatos ésszerű kétség hiányában tehát a Kúria nem látta indokoltnak azt, hogy az ügyben előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen és nem volt alap arra sem, hogy a hazai jogszabályok félretételével az uniós jog kerüljön közvetlenül alkalmazásra.

III. A felperes által hivatkozott eljárásjogi szabálysértések

III./1. A jogerős ítélet megalapozatlanságának kérdése

A jogerős ítélet nem megalapozatlan. Az eljárás során a tényállás az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárássra került, az egyéb bizonyítási indítványok, bizonyítékok mellőzése pedig nem jelentett jogszabálysértést az eljárás bíróságok részéről. A per során - a Törvény 6- 15. §-aiban foglaltaknak megfelelően - a bíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperes által alkalmazott, egyedileg meg nem tárgyalta, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések megfelelnek-e a Törvény 4. §-a (1) bekezdésében foglalt elveknek. A jogvita tehát alapvetően a beszerzett okiratok alapján eldöntendő jogkérdés volt és az eljárás bíróságok kellő indokát adták a további bizonyítékok mellőzésének (14.Gf.40.121/2015/5/II. szám alatti ítélet 17. oldal második bekezdés). Nem volt jelentősége az ügy elbírálása szempontjából a pénzügyi szervezetek állami felügyeletét ellátó PSZÁF vizsgálati eredményének sem, mert az legfeljebb a szerződési feltételek egy részének, az oklistának a tisztességességét támaszthatta volna alá. A PSZÁF jelentés azonban a bíróságot semmilyen módon nem köti, ezért annak a felperesre nézve kedvező eredménye sem jelentené a törvényi vélelem megdöntését, a kereset megalapozottságát.

III./2. Az indokolási kötelezettség megsértésének kérdése

Iratellenes a felperesnek az a hivatkozása, amely szerint az eljárás

bíróságok nem tettek eleget az indokolási kötelezettségüknek. Az első és másodfokon eljáró bíróságok egyaránt kellő indokát adták annak, hogy miért nem függesztették fel az eljárást és kezdeményezték az alkotmánybírói vagy az előzetes döntéshozatali eljárást. A másodfokú bíróság hivatkozott ugyan a BH1994. 448. számú eseti döntésre, amely önmagában is indokát adhatná a döntésének, de ezt követően részletesen is több alkalommal kifejtette az álláspontját ebben a kérdésben. (14.Gf.40.121/2015/5/II. 15. oldal második bekezdés, 16. oldal első bekezdés). Kifejtette az első és a másodfokon eljáró bíróság az álláspontját abban a tekintetben is, hogy miért mellőzte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. Nem jogszabálysértő továbbá a jogerős ítélet azért sem, mert a bíróság a felek által ismert, illetve megismerhető más ügyekben meghozott korábbi eseti döntésekkel is alátámasztotta az ebben a perben kifejtett álláspontját.

IV. A perbeli szerződéses kikötések tisztességtelenségének kérdése.

IV./1. A régi Hpt. és kormányrendelet relevanciája

A jogszabályok változása ellenére is fennállhat a tisztességtelenség még akkor is, ha esetlegesen a feltételek egyes részeikben megfelelnek a kormányrendeletben vagy a régi Hpt.-ben rögzítetteknek. Ezek a jogszabályok ugyanis nem jelentették a teljes körű szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek. Lehetnek alapos okai a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának, de önmagában az ezeknek az előírásoknak való megfeleléssel a felperes még nem teljesítette a tisztességesség követelményét. A meghatározott oklista ugyanis az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tévő kikötésnek csupán az egyik eleme.

Alátámasztja ezt az álláspontot az, hogy a kormányrendelet kizárólag a kamat mértékére hatást gyakorló okokat jelölte meg és semmilyen módon nem rendelkezett a költségekről és a díjakról. A kamat tekintetében is csak annyit jelölt meg, hogy melyek azok a feltételek, amelyeknek a bekövetkezte esetén a szerződés egyoldalúan módosítható, nem rendezte azonban teljes körűen a módosításhoz szükséges egyéb feltételeket, azok meghatározását ugyanis a felek szerződésére hagyta, amelyek vonatkozásában viszont ugyancsak érvényesülnie kell a tisztesség követelményének.

Szükséges tehát a megfelelő és így tisztességes szabályozáshoz a további tartalmi elemek meghatározása is, miután a hivatkozott jogszabályi rendelkezések csupán keretszabályozást jelentettek. Rendezni kell a szerződésekben azt, hogy az oklistában szereplő feltételek bekövetkezte esetén milyen mértékű változás hat ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének a módosulására, felmérhetőnek

kell lennie ez alapján a változás lehetséges mértékének és meg kell ismertetni a fogyasztóval a kötelezettségváltozás mechanizmusát. Mindennek meg kell felelnie az átláthatóság követelményének és a fogyasztó részéről ellenőrizhetővé is kell válnia. A szerződéses kikötésben mindezt a további elveknek megfelelően egyértelműen és érthetően kell megfogalmazni.

IV./2. A világos és érthető megfogalmazás kritériuma

A Törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint bármelyik elvet prioritásként lehetne kezelni. A már kifejtettek értelmében azonban, amennyiben az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve nem érvényesül a feltételrendszerben, akkor a tisztességtelenség vélelmének a megdöntésére irányuló kereset megalapozatlan és a további elvek érdemi vizsgálata szükségtelen. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének a vizsgálata során szükséges, hogy a szerződéskötést megelőzően a fogyasztó a felperes által elé tárt tájékoztatás, iratanyag alapján olyan helyzetbe kerüljön, hogy ténylegesen is fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket. Ebbe a körbe tartozik tehát az is, hogy a már kifejtetteknek megfelelően az átlagfogyasztó számára kiderüljön, a későbbi körülményváltozásokból eredően milyen eljárási rend alapján és milyen többletkötelezettsége keletkezhet. Fel kell tudnia mérni az általa vállalt kötelezettségeket, meg kell ismernie a változás mechanizmusát és azt is, hogy milyen módon van lehetősége az ellenőrzésre.

Helyesen állapította meg azonban a jogerős ítélet, hogy az egyes szerződéses kikötések vizsgálata alapján minderre a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek alapján a fogyasztónak nem volt lehetősége.

IV./3. A részleges érvénytelenség kérdése

Nem kizárt, hogy egy adott esetben az oklistában írt egyes feltételek megfelelnek a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak, míg mások esetében ez nem állapítható meg. Ilyen esetekben az adott feltételt el kell hagyni, de a többi érvényben marad és ha a feltétel egyebekben is megfelel a tisztességesség követelményének, akkor az alkalmas a joghatás kifejtésére és így részleges érvénytelenség állhat elő (2/2012. PK vélemény 8. pont). A Törvény 4. §-a (1) bekezdésének a) pontjában rögzített egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pont szerinti átláthatóság elvének azonban az egyoldalú szerződésmódosítási jog teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kell. Amennyiben ezek nem érvényesülnek, nem marad olyan, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés, amely elkülönítetten lenne értékelhető és amelynek a tekintetében a részleges érvénytelenség lenne megállapítható. A Törvényben

meghatározott feltételek konjunktívak, nincs ezért lehetőség arra, hogy a bíróság külön-külön vizsgálja a szerződéses kikötés egyes tartalmi elemeit. Az egyik tartalmi elem érvénytelensége esetén ugyanis a másik sem maradhat érvényes, és annak alapján értelemszerűen az egyoldalú szerződésmódosításra nincs lehetőség.

Nem volt mód mindezek alapján a részleges érvénytelenség megállapítására a perbeli esetben sem. Ez következik egyébként a Törvény 11. §-ának (2) bekezdésében foglaltakból is, amely szerint, ha a kikötés nem felel meg bármelyik, a Törvény 4. §-ának (1) bekezdésében megjelölt feltételnek, akkor a keresetet el kell utasítani. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötést, a feltételrendszert tehát egységes egészként kell kezelni és a jogerős ítélet helyes megállapításának megfelelően nincs olyan szerződéses kikötés, amely elkülönítetten lett volna értékelhető, és amelynek tekintetében a tisztességtelenség vélelmét a felperesnek sikerült volna megdöntenie. Mindezek alapján tehát levonható az a következtetés is, hogy nem megalapozott a felperes felülvizsgálati kérelme abban a tekintetben sem, hogy a jogerős ítélet ne merítette volna ki teljes egészében a keresetében, illetve a fellebbezésében foglaltakat.

Tekintettel arra, hogy a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek nem feleltek meg a tisztességesség követelményeinek, a jogerős ítélet helyesen állapította meg a kereset megalapozatlanságát és a kifejtettekre tekintettel a Kúria sem látott alapot a jogerős ítéletben foglaltak felülmérlegelésére.

A Kúria mindezek alapján - tárgyaláson kívül meghozott ítéletében - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperest az alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján, a ténylegesen végzett ügyvédi tevékenységgel arányosan megállapított - és a 4/A. § (1) bekezdése szerint ÁFA-val növelt összegű - ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2015. május 8.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Sz.Sz.

bírósági ügyintéző